

S. Vestdijk

Kort Begrip van Lahringen

Apocrief romanfragment

Lahringen ontstond bij vergissing. De oudste inwoners bouwden weliswaar trapgevels met cryptische wapens erin, snoeven snuif, bevrachten schepen, ruilden hout voor geld, geld voor hout, ziedden zout en zeep, en stichtten een dubbelhoofdig standbeeld van een Spaanschen

Kort begrip van Lahringen

apocrief romanfragment

S. Vestedijk

Lahringen ontstond bij vergissing. De oudste inwoners bouwden weliswaar trapgevels met cryptische wapens erin, snoven snuif, bevrachten schepen, ruilden hout voor geld, geld voor hout, ziedden zout en zeep, en stichtten een dubbelhoofdig standbeeld van een Spaanschen landvoogd, dat op de Zuiderdijk de blauwe zee en de groene velden met twee oogopslagen in bedwang houdt, - maar de vergissing was niet meer goed te maken, en eeuwen gingen er voorbij, waarin niets meer gebeurde van betekenis. De vuurtoren althans, lynxoog op houten romp, slaagde er niet in een schip te doen vergaan dichterbij dan buiten de eilanden, en dat was dan nog, in de meeste gevallen, te danken aan de eilanders zelf, die verslingerd zijn aan strandroof. Een rood en een groen havenlicht lokt tevergeefs de Hullbooten op dezelfde golfbrekende dam, waarop, op 17 Juni 1866, ein-

delijk dan toch drie naakte jonge mannen om hulp zaten te schreeuwen naar de kotters en brikken die trotsch en onaandoenlijk voorbij voeren. Uit hun mond haalden zij drie gouden tientjes, toen de redders eindelijk op kwamen dagen, en hun kleeren spoelden aan op Griend, Eierland, Helgoland, Ysland, de Poolster, maar hun bootje sloeg kapot op het barre basalt van de Noorderdijk, dicht bij de vellenblooterij en de vischrookerij, waar toen ook nog een touwslagerij gebouwd werd: van het wrakhout. Kleine, stokoude mannen volvoeren daar een uiterst verlangzaamden estafettenloop aan de hennepen hand der Nornen. Alle Lahringer bootwerkers lijdten aan een onbehandelde conjunctivitis, door het steenkolengruis. Onder de inheemsche ziekten nemen verder een belangrijke plaats in: bleekzucht, dauwworm, ongedierte, werkschuwheid, mazelen, die gewoonlijk naar binnen slaan, verveling, gonorrhoe, laster, zelfmoord en -bevekking, hersenverweking, ouderdomsrheumatiek en een volleedig gemis aan initiatief. Niemand schijnt op den duur te ontkomen aan deze kwalen, ware volks-

plagen, die in alle standen binnengedrongen zijn. Wellicht is dit ook een van de oorzaken, dat de voornaamste families langzamerhand uitsterven, zoodat men wel genoodzaakt was, in de sociëteit Zeeburg (daar wordt wat afgepraat, o) naast de notabelen ook mindere burgers toe te laten, want de pachter Piebema zei op 3 November 1901, 6.30 p.m.: zoo gaat 't niet langer, heeren.

Ofschoon Lahringen een opvallend groot aantal straatfiguren herbergt, idioten, dronkelappen, imbeciele prostituees (in sommige wijken is ook bij geestesgezonden de neiging tot z.g. ontucht en overspel tegen betaling sterk ontwikkeld, - waar overigens, indien niet alle noties omtrent de waardigheid der menschelijke ziel bedriegen, in niet geringe mate de slechts zelden onderbroken afwezigheid van sommige loggervaarders, handelsreizigers, leurders en recidivisten het hare toe zal bijdragen, - en dát in weerwil van het groote contingent wanbetalers, die meer en meer en zonder blikken of blozen het voorbeeld volgen gaan van een in dezen beruchten zoutsjouwerman, die, begun-

stigd door de duisternis, in plaats van de vereischte twee kwartjes een kwartje en een cent uitbetaalde, welk aldus ten naaste bij gehalveerd schandegeld door de puella in kwestie reeds bij voorbaat omgezet was in sterken drank, hetgeen dan op zijn beurt verklaart, - naast de bekende *somnolentia post coitum*, die ook in dergelijke gevallen van habitueele en onselectieve beoefening niet geheel schijnt te ontbreken, hoewel natuurlijk, zelfs onder voorbehoud van een principiële onmogelijkheid om op deze materie licht te doen vallen langs alphabetischen of analphabetischen weg of anderszins, tenzij dan misschien tijdens de biecht, niet aangenomen kan worden, dat *ceteris paribus* in de genoemde gevallen ook maar bij benadering sprake is van iets dat in de verste verte lijkt op een z.g. fysieke bevrediging, waaivan immers de reflectorische voorwaarden geheel opgeheven zijn door een monetaire preoccupatie, die in het intra-psychische samenspel der motieven den *nisus sexualis* tijdelijk, en wie weet voorgoed, volledig verdrongen heeft, - dat een munt van betrekkelijk geringe waarde dus, licht

roestbaar metaal en een schier averechts te noemen nomenclatuur zijner beide cirkelvormige vlakken, waarvan een bekend kansspel ('kruis' of 'munt') een folkloristisch en hallucinatorisch niet te verwaarloozen getuigenis aflegt, zich in de apperceptie van de betrokken persoon zoozeer tot onherkenbaar wordens toe wijzigde, dat de tastgewartwording, - zooals van zelf spreekt zijn we intusschen ook wat dit punt betreft en ondanks het boven aangevoerde, niet blind voor de causale of althans conditioneerende werking van het voorafgaande minnespel, *sit venia verbo*, dat bij de meeste zoogdieren (en zelfs bij de kikvorschen, op welker *Umklammerungsreflex* we hier slechts in 't voorbijgaan wijzen) een zoo opvallende verschuiving in de onderlinge verhouding van de *Erregbarkeit* der zintuigelijke gebieden bewerkstelligt, ook en misschien zelfs vooral bij het uitblijven van een orgasmus en de daarmee gepaard gaande ontspanning van het centraal zenuwstelsel, - hier geheel domineeren kon ten koste van de visueele en acustische indrukken, met het genoemde gevolg), zonderlingen, ruzie-

zoekers en lichamelijk misdeelden, die allen hun pomologische, zoölogische, coloristische, opthalmoscopische, metereologische, moralistische, internationaal-sexuologische, experimenteel-physische, epistemologische, karakterologische, patholoog-anatomische, horticultureel-nautische, uroscopische, navigatorische, gastronomische, conservologische, exhibitionistische, alcoholistische, inquisitorische, orthopaedische, acrobatische, salivatorische, parasitologische, geografische, depilatorische, paraesthesiologische, sadistische, satanistische, pithecanthropo-nationalistische, mineralo-parasitologische, pauperistische, hybridische. industrieële, asthmatalogische, competitionistische, manufacturo-skatologische, kosmografische, hedonistische, pyromanische, espagnolistische, kopro-farinologische, logopedische, genealogische, renommi-stische, déstructivistische, demonologische, literair-historische, olfactometrische, normannologische, anaal-erotische, eroto-arthropodische, hygiënische, explosief-pedologische of kapitalistische bijnamen bezitten, als daar zijn Wijnappeltje, Rikus Poes, Blauwe Akke, Blinde Minne,

Trien Wiekel, Stille Morgen, de Gevallen Weesvader, Grauwe Akke, Arendje Bom, Geitebok, Engelsch Hoertje, Suiker op het Ys, Aafje Be-raadje, Sweris Heris, Hoertje Doet, Rikus de Kikker, Sjouke Benauwd, Blanke Buik, Tuinman op Zee, de Dakpisser, Auke Spiegeljacht, Japke Blè, Jeike Vetlap, Atje Poe (niet te verwarren met den bekenden Chineeschen beeldhouwer Ang Tji Poe onder de Ming-dynastie), Wortel-tonne, Robbige Dien, Akke met de Broek Los, Toddy Mosk, Bouwe Ries Ties, Verbrande Albert, De Rammelbult, Driemaal over de Kop en nog niet Duizelig, Piebelurik, Scheeve Spuger, Lief Weertje, Sake met het Knoestje, Luizebos, Haagsche Leen, Wubbe Kletskop, de Kriebel, de Schouderhapper, Hil Duvel, Oranje Aap, Douwe Luis Koper in de Buis, Trien zonder Broek, Groenottenneus, Keulsche Kruikje, Dempige Kees, De Prijspisser, De Nijverheid, Ouwe Elske, De Breikont. De Langste Dag, Wietske Barge-wiets, Bestendig Welzijn, Verbrande Sjaal, Spaansche Billen, Kimme Kimme, Luisorgeltje, Meelpoep, Stammerige Johanna, Ruige Balken, Auke de Lord, Snap Alles, Lampeglasspringer,

Zwarte Griet, Vader Cats, Pommeranzenneus, Moeke Ruik Me's, Kwupkes, de Noorman, Anna Kontje (ook: Kontjeh, etymologisch van Kondeh = O.I. haarwring, gedrageren op het achterhoofd), Rammelats, Minne Spin, Zand eroverheen, Wiepke Kruitoppetoon, Hebbe Hebbe Hebbe, is het voor de afstomping van de hoogere wilsvuncties kenmerkend, dat in twintig jaar (van 1886 tot 1906) in Lahringen geen andere diefstal is gepleegd dan door Rinse Wullem Kooistra, anders genaamd Lange Rinse, los werkmán van beroep, die, en dan nog in dronkenschap, een ruit insloeg bij Stolle, den klokkenmaker in de Raamstraat, twee horloges greep, en daarmee te voet naar Driehuizen vluchtte, waarbij als bijzonderheid op te teekenen valt, dat, aangezien deze Kooistra een niet weinig talrijk kroost heeft verwekt, o.a. bij zijn huisvrouw Aafje Kooistra-Osinga, die tenslotte maar twee maal per jaar is gaan bevallen (o.a. van Kooistra zelf), en in staande houding, omdat dit zoo beter uitkomt, het niet uitblijven kon of onder de voor de kapotte en wegens de lakschheid van den verzekeringsagent een dag ongerepareerd gebleven ruit van den winkel van Stolle verzamelde menigte van leegloopers, nietsnutters en dagjesdieven bevonden zich ook enkele opgeschoten jongelieden die met een zekere en bij deze criminolo-statistische verhoudingen niet geheel onrechtmatige trots te kennen gaven, dat de man, wiens naam zij droegen, zij het ook, naar alle waarschijnlijkheid, biologisch niet beter gefundeerd dan door het feit, dat iedereen van Adamswege met ieder ander verwant is, een overigens wel zeer bedenkelijk en hoogstens in een op promiscuïteit en leentje-buur en de hoer spelen berustende maatschappij geldig beroep op de continuïteit van het Weissmannsche kiemplasma, dat de man dus, die hen in elk geval op zijn knie paardje had laten rijden, de dader was van dezen luttelen diefstal, die alleen om zijn uitzonderlijkheid zoo de aandacht trekken kon.

Maar soms, op een stillen nacht, als het grachtwater afwachtend rimpelt, over Werfgracht en Bloemgracht heen tot aan de duisteren Singel, kabbelend en voelhoornend naar rechts, voorbij

den Stadstuin, onder de lage spoorbrug door, - dan vaart, in een bevelenden rukwind gehuld, een geest door het stadje, en wil en wil: dat er gestolen wordt. Burenruzies in Waschbleek en Bargebuurt, schooloorlogen met klomp en mes en steen, kerkeradsintriges, de drie zenuwzieke onderwijzers, weerspannige schutters, de eerste socialist in den raad, alle exportslagerijen in handen van de Joden, veeten tusschen burgemeester en commissaris, secretaris, referendaris, volstaan dan niet meer: gestolen moet er worden! En dan stelen, zegt men, de politieagenten: hout van het balkland, dat drassige, door vier vaarten ingesloten terrein, dat vierstroomenland, waar de vijf houtkoopers peripatetisch loopen te filosofeeren, 's morgens na tien, nadat ze zich eerst voor 't houtkoopershuisje verzameld hebben, om dan langzaam en nadenkend, langs 't tramstation, 't krakende hekje door, over de zwarte sintels knarsend, over 't hooge witte brugje, in de zon die dan zoo warm kan schijnen, in den Westenwind die dan zoo bol kan waaien, zoo geriefelijk, zoo... o koffie, o oude tijden, hou je hoed vast, Holleman, flanel is goed voor je, altijd maar je kop ervoor, klappen in de juffers, kerel, dat Noorsche hout: vochtig, rot, wormstekig, snuf, snuf, ik ruik de koffie al, man, de paalworm, het aschland...

Lahringen telt zes kerken, geen enkel borddeel, en zeven scheersalons.

Verantwoording

Het handschrift van dit *Kort begrip van Labringen* bevindt zich in de Vestdijk-collectie in het Letterkundig Museum te Den Haag. Acht enkelzijdig met inkt beschreven en genummerde blocnote-vellen bleken in de map met het handschrift van *Meneer Visser's bellevaart* apart te zijn bewaard. In de linkerbovenhoek van ieder blad staat 'Visser'. Het hoort qua inhoud en datering kennelijk bij de romantekst, maar het is nooit gepubliceerd. Of het bedoeld is geweest als 'eerste hoofdstuk', zoals Hans Visser in zijn biografie schrijft, valt te betwijfelen. Het is een uiterst curieuze sfeertekening van de Harlingse bevolking aan het begin van de twintigste eeuw. Terecht gaf Vestdijk deze tekst de ondertitel *Apocrief romanfragment*.

Uitgeverij Mycena Vitilis meent de Vestdijkkliehebbers er een plezier mee te doen ook dit fragment te publiceren.

Om wille van de authenticiteit en de historiciteit is de tekst integraal, zonder te herspellen, overgenomen.

Vormgeving en tekstverzorging: Mieke Vestdijk

MV-vignet: Helmut Salden

Papier boekblok: Freelife crème 80 gr.

Papier schutblad: Freelife crème 120 gr.

Papier omslag: Elefantenhout 110 gr.

Bindwerk: cahier

ISBN 90-75663-34-X

info: <http://www.svestdijk.nl>

Deze scan is gemaakt in Januari 2018. Twee afbeeldingen toegevoegd uit de foto collectie familie Vestdijk: Ansichtkaart Harlingen Uitg. A. Land Ezn. Harlingen, en foto S. Vestdijk sr. (1863 – 1944) "De optocht gezien vanaf het huis aan de Spekmarkt, Rechts de apotheek, op de voorgrond het paard" circa 1910.

Creative Commons Licentie BY SA NC

© 2018 Stichting A.K. Auteursrechten Simon Vestdijk

